

Uwagi metodyczne do materiałów w ułożonym zestawie:

Wiedza o Polsce, 10-13 lat

Wszystkie materiały można wykorzystywać zgodnie z licencją Creative Commons - Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0 PL <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>,
za wyjątkiem materiałów, które zostały wyraźnie oznaczone jako nieobjęte postanowieniami tej licencji.

Tytuł:	Legendy o najdawniejszych dziejach Polski
Opis skrócony:	Na lekcji poznamy legendy opowiadające o początkach naszej ojczyzny. Odszukamy na mapie Polski miejscowości, które zostały wymienione w tych legendach. Poznamy przodków pierwszego historycznego władcy Polski – Mieszka I. Dowiemy się, dlaczego Gniezno było pierwszą stolicą Polski i dlaczego orzeł jest godłem naszego państwa.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Wielkopolska, Warta, legenda, Lech, godło, Gniezno, Gopło, Kruszwica, gród, kmieć, wiec, kołodziej, bartnik, Siemowit, Leszek, Siemomysł, Mieszko I, Popiel, Piast, Piastowie
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60

Uwagi metodyczne

Warto zachęcić uczniów do samodzielnej interpretacji przedstawionych legend. Należy stworzyć sytuację dydaktyczną, w której uczniowie będą wykazywać się inwencją, np. zainspiruje ich do tego polecenie ułożenia dalszych losów bohaterów przytoczonych legend. Ważne jest, aby nauczyciel zwrócił szczególną uwagę na umiejętność odróżniania prawdy historycznej od legendy, poprzez zadanie polegające na odróżnieniu wydarzeń, które mogły się zdarzyć od wydarzeń fikcyjnych, fantastycznych. Ta lekcja to dobra okazja do kształtowania uczniowskich umiejętności pracy z mapą i poprawnego posługiwania się kierunkami geograficznymi. Mapa Plemiona polskie i ich środowisko w Atlasie historycznym dla szkoły podstawowej (Nowa Era, Warszawa, 2012, s. 23.) jest jedną z polecanych przez mnie map lub Powstanie państwa polskiego w Ilustrowanym atlasie historii Polski (Demart, Warszawa, 2006, s. 28.). Warto zachęcić uczniów do wyrażania poznawanych treści poprzez własną twórczość plastyczną, uczniowie w tym wieku mają naturalną potrzebę rysowania, malowania etc. – należy to wykorzystać. Uczniowie mogą też tworzyć własne portfolio z pracami przedstawiającymi dzieje Polski.

Tytuł:	Jakie jest pochodzenie nazwy Polska?
Opis skrócony:	Poznamy początki dziejów Polski. Dowiemy się, skąd pochodzi wiedza o naszych praprzodkach, umiejscowimy na mapie siedziby polskich plemion oraz ich główne grody. Porozmawiamy o pochodzeniu nazw poszczególnych polskich plemion. Zapamiętamy, że nazwa naszej Ojczyzny pochodzi od słowa Polanie.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	historyk, archeolog, plemię, Słowianie, Polanie, Wiślanie, Mazowszanie, Ślężanie, Łędzianie, Mieszko I, Gniezno
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	30
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45

Uwagi metodyczne

Lekcja powinna być poświęcona wnikliwej analizie mapy i pracy uczniów z tym źródłem informacji. Uczniowie powinni poznawać to ważne źródło informacji historycznej na każdej lekcji, tym razem sprawnie lokalizować siedziby plemion polskich oraz wskazywać ich zasięg terytorialny państwa Mieszka I. Uczniowie powinni też wiedzieć, w której części dzisiejszej Polski jest kolebka naszej państwowości. Jeśli dysponują Państwo dostępnymi w polskiej szkole atlasami historycznymi, to

sugeruję na tej lekcji korzystanie z map: Plemiona polskie i ich środowisko w Atlasie historycznym dla szkoły podstawowej (Nowa Era, Warszawa 2012, s. 23.) lub Powstanie państwa polskiego, w Ilustrowanym atlasie historii Polski (Demart, Warszawa 2006, s. 28.).

Tytuł:	W państwie Mieszka I
Opis skrócony:	Nawiążemy do poznanych legend o początkach państwa polskiego. Porozmawiamy o przyczynach i skutkach przyjęcia chrztu przez Mieszka I i roli tego władcy w budowaniu nowego, chrześcijańskiego państwa.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Mieszko I, Dobrawa, chrzest Polski, chrześcijaństwo, drużyna książęca, Cedyńia
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60

Uwagi metodyczne

Na tej lekcji uczniowie wciąż powinni kształtować swoje umiejętności pracy z mapą i tekstem źródłowym. Ciekawym ćwiczeniem może okazać się wspólne tworzenie wizerunku Mieszka I - zebranie odpowiedzi uczniów na postawione im pytanie - dlaczego ich zdaniem był dobrym władcą? Zachęcamy uczniów do wyrażania swoich opinii, ale również emocji poprzez formę plastyczną, co jest zawsze godne polecenia, również przy tym temacie. Warto zwrócić uwagę uczniów na doniosłe decyzje podjęte w przeszłości (chrzest Polski) i współcześnie (przystąpienie Polski do Unii Europejskiej), które wprowadzały nasz kraj na nowe tory rozwoju.

Tytuł:	Zjazd gnieźnieński
Opis skrócony:	Zdobędziemy wiedzę o panowaniu syna Mieszka I - Bolesława Chrobrego. Dowiemy się, jak kontynuował on dzieło swojego ojca. Porozmawiamy o wizycie cesarza Ottona III w Gnieźnie, czyli o zjeździe gnieźnieńskim. Dowiemy się też, jak wyglądał gród wczesnośredniowieczny.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Bolesław Chrobry, Gniezno, katedra, podgrodzie, św. Wojciech, cesarz Otton III, zjazd gnieźnieński, włócznia św. Maurycego
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	

Uwagi metodyczne

Lekcję można rozpocząć od swobodnych wypowiedzi uczniów na temat portretu Bolesława Chrobrego, mogą puścić wodze fantazji w budowaniu wyobrażeń o Chrobrym. Nauczyciel, ze swej strony, powinien podkreślić kontynuację polityki Mieszka I. Należy zwrócić uwagę na dwa wydarzenia, które podniosły rangę państwa polskiego w ówczesnej Europie - w sposób pośredni - misja św. Wojciecha i w sposób bezpośredni - zjazd gnieźnieński. Na tej lekcji zachęcamy uczniów do poprawnej analizy źródła pisanego, wyszukiwania właściwych fragmentów, będących odpowiedzią na pytania postawione przez nauczyciela. Druga część pracy domowej może okazać się dość trudna, szczególnie dla dzieci mniej uzdolnionych plastycznie, ale jest to dobry czas, aby zorientować się, czy

dalej możemy stosować tę formę aktywizacji uczniów.

Tytuł:	Koronacja Bolesława Chrobrego
Opis skrócony:	Dowiemy się, jak Bolesław Chrobry powiększył terytorium swojego państwa i w jaki sposób umacniał chrześcijaństwo w Polsce. Porozmawiamy o pierwszej koronacji królewskiej w Polsce i ocenimy jej znaczenie.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Bolesław Chrobry, koronacja Bolesława Chrobrego, Polska pierwszych Piastów
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	30
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45

Uwagi metodyczne

Warto konsekwentnie kształtować uczniowskie umiejętności pracy z mapą i źródłem ikonograficznym. Ta lekcja temu też służy. Należy pozwolić uczniom na kreowanie własnego wyobrażenia o przeszłości, czemu ma służyć zachęta do wykonywania prac plastycznych. Proponuję skorzystanie z map zamieszczonych w powszechnie dostępnych atlasach szkolnych. Na tej lekcji mogą to być mapy: Polska pierwszych Piastów w Atlasie historycznym dla szkół podstawowych (Nowa Era, Warszawa 2012, s. 24) lub Polska za panowania pierwszych Piastów, w Ilustrowanym atlasie historii Polski (Demart, Warszawa 2006, s. 30).

Tytuł:	Obrona Głogowa w 1109 r.
Opis skrócony:	Dowiemy się, dlaczego obrońcy Głogowa stanowią przykład heroicznego poświęcenia w obronie ojczyzny. Poznamy sposób zdobywania grodów w średniowieczu. Przyjrzymy się uzbrojeniu stosowanemu przez obrońców Głogowa i uzbrojeniu atakujących ich wojsk cesarza Henryka V.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Bolesław Krzywousty, obrona Głogowa, Henryk V
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60

Uwagi metodyczne

Ta lekcja stanowi doskonałą okazję, by kontynuować pracę nad kształtowaniem umiejętności czytania tekstu źródłowego i źródeł ikonograficznych. Należy zachęcać uczniów do swobodnych wypowiedzi, wzmacniać ich dociekliwość poznawczą i pomysłowość.

Tytuł:	Podział państwa Bolesława Krzywoustego na dzielnice

Opis skrócony:	Porozmawiamy o Bolesławie Krzywoustym. Dowiemy się, jakimi motywami kierował się ten władca podejmując decyzję o podziale swojego państwa między synów. Połączymy nasze rozważania z analizą mapy. Dowiemy się, które ziemie otrzymali w testamencie synowie władcy.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Bolesław Krzywousty, testament Bolesława Krzywoustego, senior, dzielnica senioralna, Kraków
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	30
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45

Uwagi metodyczne

Pod kierunkiem nauczyciela uczniowie mogą podjąć próbę oceny decyzji Bolesława Krzywoustego o podziale państwa polskiego. Zachęcam, by motywować uczniów do samodzielnego wypowiedzania się. Proponuję skorzystanie z map w powszechnie dostępnych atlasach szkolnych. Do tej lekcji mogą to być mapy: Polska dzielnicowa, w Atlasie historycznym dla szkół podstawowych (Nowa Era, Warszawa 2012, s. 26) lub Polska w czasach rozbitcia dzielnicowego w Ilustrowanym atlasie historii Polski (Demart, Warszawa 2006, s. 30).

Tytuł:	Królestwo Polskie za Władysława Łokietka
Opis skrócony:	Przedstawimy Władysława Łokietka - twórcę odrodzonego Królestwa Polskiego. Dowiemy się, z jakimi przeciwnikami przyszło mu się zmagać. Odszukamy na mapie Kraków i stolicę Królestwa Polskiego.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Władysław Łokietek, Krzyżacy, koronacja Władysława Łokietka, Kraków, Szczerbiec
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60

Uwagi metodyczne

Jest to kolejna lekcja o Polsce Piastów, podczas której nauczyciel może kształtować umiejętność pracy z mapą, źródłami tekstowymi i ikonograficznymi. Proponowana praca domowa ma zachęcić uczniów do samodzielnych poszukiwań informacji w zasobach Internetu. Proponuję skorzystanie z map zamieszczonych w powszechnie dostępnych atlasach szkolnych. Ty razem mogą to być mapy: Odnowienie Królestwa Polskiego w Atlasie historycznym dla szkół podstawowych (Nowa Era, Warszawa 2012, s. 29) lub odpowiednia mapa w Ilustrowanym atlasie historii Polski (Demart, Warszawa 2006, s. 36).

Tytuł:	Uczta u Wierzyńka, czyli przyjęcie, które przeszło do historii

Opis skrócony:	Przenieśmy się do Krakowa, w czasy Kazimierza Wielkiego. Porozmawiamy o bogactwie jego państwa i pozycji Królestwa Polskiego w Europie. Dowiemy się, co jadano i jak spędzano czas na dworze królewskim. Porozmawiamy o utworzeniu w Krakowie uniwersytetu.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Kazimierz Wielki, Kraków, Mikołaj Wierzynek, uczta u Wierzyńka, Akademia Krakowska, uniwersytet w Krakowie
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60

Uwagi metodyczne

Lekcja ma służyć kształtowaniu myślenia historycznego i pobudzaniu wyobraźni uczniów.

Przytoczone źródła staną się przyczynkiem do aktywności uczniów zarówno na zajęciach lekcyjnych, jak i w pracy domowej. Warto podkreślić i zwrócić uwagę uczniów na czasy świetności Polski kazimierzowskiej i naszą narodową cechę – gościnność.

Tytuł:	Polska Kazimierza Wielkiego otwarta na nowych przybyszów. Żydzi na ziemiach polskich
Opis skrócony:	Dowiemy się o początkach osadnictwa żydowskiego na ziemiach polskich. Poznamy legendy opowiadające o przybyszach z dalekich stron Europy, ocenimy postawę króla Kazimierza Wielkiego wobec Żydów osiedlających się w Królestwie Polskim. Zbierzemy informacje na temat śladów obecności Żydów w Krakowie i innych miejscach w Polsce. Porozmawiamy o wspólnych dziejach Polaków i Żydów.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Kazimierz Wielki, Żydzi, statut, synagoga, Kraków
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	

Uwagi metodyczne

Lekcja może służyć poznaniu wspólnej historii Polaków i Żydów. Warto budować wśród uczniów postawę tolerancji i przełamywać, niestety, nadal istniejące uprzedzenia i stereotypy. Należy podkreślić rolę Kazimierza Wielkiego jako władcy sprawiedliwego i tolerancyjnego dla swoich poddanych. Zaleca się, aby uczniowie zdobywali jak najwięcej informacji o obecności Żydów w Polsce. Ta wiedza będzie niezwykle przydatna w kolejnych etapach nauki i w rozmowach ze swoimi rówieśnikami w krajach pobytu. Proponuję skorzystanie z map zamieszczonych w powszechnie dostępnych atlasach szkolnych. Na tej lekcji mogą to być mapy: *Polska Kazimierza Wielkiego* w Atlasie historycznym dla szkół podstawowych (Nowa Era, Warszawa 2012, s. 30) lub w Ilustrowanym atlasie historii Polski (Demart, Warszawa 2006, s. 38).

Tytuł:	Kazimierz Wielki – strateg i budowniczy

Opis skrócony:	Poszukamy argumentów przemawiających za tym, że Kazimierz Wielki był dobrym władcą. Poznamy przyczyny wznoszenia przez niego tak wielu zamków i warowni. Opiszemy zamek średniowieczny, poznamy jego wygląd i funkcje.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Kazimierz Wielki, szlak Orlich Gniazd, Kraków
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60

Uwagi metodyczne

Lekcja powinna zachęcić uczniów do własnych poszukiwań w zasobach Internetu. Powinna również służyć kształtowaniu ich wyobraźni przestrzennej. Zajęcia mogą zainspirować uczniów do zwiedzania ciekawych miejsc związanych ze średniowieczną kulturą materialną podczas wakacji w Polsce. Warto, by nauczyciel zachęcał uczniów do aktywnego sposobu spędzania wolnego czasu, również podczas wakacji w rodzinnym kraju. Proponuję skorzystać z ogólnie dostępnych map w atlasach szkolnych, na tej lekcji mogą to być mapy: w Atlasie historycznym dla szkół podstawowych (Nowa Era, Warszawa 2012, s. 30.) lub w Ilustrowanym atlasie historii Polski (Demart, Warszawa 2006, s. 48-49).

Tytuł:	Unia Polski z Litwą
Opis skrócony:	Poznamy Jadwigę Andegaweńską. Dowiemy się, w jaki sposób Jadwiga przyczyniła się do rozwoju kultury w Polsce. Ustalimy przyczyny podpisania unii polsko-litewskiej i okoliczności zawarcia małżeństwa Jadwigi z litewskim księciem Jagiełłą.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Jadwiga Andegaweńska, Władysław Jagiełło, unia w Krewie, Litwa
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60

Uwagi metodyczne

Proponuję konsekwentnie pogłębiać umiejętność pracy z mapą, tekstem źródłowym i ikonografią. Warto skupić uwagę uczniów na sporządzeniu ciekawej charakterystyki Jadwigi, zachęcić uczniów do rozwijania wyobraźni historycznej. Warto przedstawić decyzję o zawarciu unii polsko-litewskiej na tle ówczesnej problematyki; zachęcam, by odwoływać się do współczesnej mapy Europy Środkowo-Wschodniej i pokazać państwa istniejące na obszarze byłego Wielkiego Księstwa Litewskiego.

Tytuł:	Na polach Grunwaldu, czyli historia największej bitwy średniowiecza
Opis skrócony:	Porozmawiamy o przyczynach wojny Polski i Litwy z zakonem krzyżackim. Ocenimy decyzje Władysława Jagiełły. Poznamy głównych uczestników bitwy, porozmawiamy o dzielności i sile polskiego rycerstwa.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Władysław Jagiełło, książę Witold, Grunwald, Królestwo Polskie, Wielkie Księstwo Litewskie, Krzyżacy, Bogurodzica

Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60

Uwagi metodyczne

Każda lekcja jest dobrą okazją do ćwiczenia umiejętności pracy ze źródłem ikonograficznym, tekstowym i mapą. Ta lekcja stwarza okazję do wprowadzenia przekazu filmowego. Wskazane jest, aby nauczyciel podkreślił wspólny wysiłek militarny Królestwa Polskiego i Litwy. Zaleca się rozmowę z uczniami na temat niewykorzystanej szansy po zwycięskiej bitwie pod Grunwaldem. Proponuję skorzystanie z map zamieszczonych w powszechnie dostępnych atlasach. Na tej lekcji mogą to być mapy: *Unia Polski z Litwą* w Atlasie historycznym dla szkół podstawowych (Nowa Era, Warszawa 2012, s. 31.) lub *Polska i Litwa w XV w., Wojna z Krzyżakami* w Atlasie historycznym Polski (PPWK, Warszawa-Wrocław 1987, s. 15, 16-17.).

Tytuł:	Droga życiowa Mikołaja Kopernika
Opis skrócony:	Poznamy życie Mikołaja Kopernika. Porozmawiamy o jego wszechstronnym wykształceniu i opowiemy o jego wielkim odkryciu.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Mikołaj Kopernik, Uniwersytet Jagielloński, Toruń, Kraków, Frombork
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	

Uwagi metodyczne

Warto porozmawiać z uczniami o powszechnym w średniowieczu wyobrażeniu wszechświata oraz podkreślić doniosłość odkrycia Mikołaja Kopernika. Ważne, aby nauczyciel posłużył się przykładem Mikołaja Kopernika do udowodnienia uczniom, że warto mieć swoje zainteresowania i pasje. Proponuję skorzystanie z map w powszechnie dostępnych atlasach; mapy - *Rzeczpospolita szlachecka* w Atlasie historycznym dla szkół podstawowych (Nowa Era, Warszawa 2012, s. 37.) lub *Europa w końcu XV w.* w Atlasie historycznym świata (PPWK, Warszawa-Wrocław 1986, s. 62-63.).

Tytuł:	Budownictwo romańskie i gotyckie w Polsce
Opis skrócony:	Dowiemy się, gdzie w Polsce możemy zobaczyć budowle romańskie i gotyckie, podejmiemy próbę charakterystyki budownictwa średniowiecznego, a na koniec opowiemy o arcydziele rzeźbiarskim Wita Stwosza.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Kraków, Kościół Mariacki w Krakowie, ołtarz Wita Stwosza
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	90

Uwagi metodyczne

Choć uczniowie w szkole miejscowej uczą się o romańszczyźnie i gotyku, to warto odnieść ich wiedzę

do realiów polskich. Lekcja służy kształtowaniu umiejętności pracy z mapą, źródłem ikonograficznym i źródłami multimedialnymi. Warto porozmawiać z uczniami o różnych funkcjach budowli w średniowieczu. Należy podkreślić, że spełniały, oprócz celów religijnych, również funkcje obronne, dawały schronienie ludności w czasie zagrożenia, były miejscem zebrań politycznych (np. były miejscem spotkań i obrad sejmików ziemskich w Polsce). Lekcja może zainspirować uczniów do własnych poszukiwań przykładów dziedzictwa materialnego w Polsce i Europie oraz do ciekawych porównań.

Tytuł:	Na dworze królewskim ostatnich Jagiellonów
Opis skrócony:	Porozmawiamy o panowaniu w Polsce ostatnich Jagiellonów. Poznamy renesansową architekturę wzgórza wawelskiego. Obejrzymy ważne symbole narodu polskiego.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Zygmunt I Stary, Bona Sforza, Zygmunt August, Stańczyk, Wawel, Kaplica Zygmuntowska, dzwon Zygmunta, Kraków, Jagiellonowie
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	90

Uwagi metodyczne

Podczas lekcji warto podkreślić potęgę dynastii Jagiellonów w ówczesnej Europie. Nauczyciel może skupić się na budowie wizerunku władcy – opiekuna sztuki, nauki i kultury. Zasadne jest również podkreślenie obecności w Polsce wielu cudzoziemców, którzy wnieśli znaczący wkład do rozwoju kultury polskiej.

Tytuł:	„A niechaj narodowie wždy postronni znają, iż Polacy nie gęsi, iż swój język mają”, czyli o pięknie mowy polskiej
Opis skrócony:	Poznamy twórczość wybitnych twórców Złotego Wieku, dowiemy się, jak wyglądała edukacja młodzieży w XVI wieku, zapamiętamy, że rozkwit polszczyzny nastąpił w Odrodzeniu.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Mikołaj Rej, Jan Kochanowski, Czarnolas, Andrzej Frycz Modrzewski
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60

Uwagi metodyczne

Warto zainicjować z uczniami zabawę językową. Można prześledzić ewolucję języka polskiego podając przykłady literackie omawiane na lekcji. Uczniowie wskazują słowa, które wyszły z użycia i odgadują ich znaczenie. Warto podkreślić znaczenie dzieł renesansowych twórców dla rozwoju pięknej polszczyzny, oraz uwrażliwić uczniów na poprawność językową. Proponuję skorzystanie z map: *Rzeczpospolita szlachecka w Atlasie historycznym dla szkół podstawowych (Nowa Era, Warszawa 2012, s. 37. lub Rzeczpospolita szlachecka w Atlasie historycznym (PPWK, Warszawa 1999, s. 19.)).*

Tytuł:	Dwór i folwark szlachecki
Opis skrócony:	Wyberzemy się na polską wieś w XVI stuleciu. Odwiedzimy szlachecki dwór i folwark. Poznamy zajęcia ludności chłopskiej, zastanowimy się nad położeniem chłopów pańszczyźnianych w dawnej Polsce oraz porównamy życie na wsi dawniej i dziś.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	folwark szlachecki, pańszczyzna, kmieć, dwór szlachecki
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	90

Uwagi metodyczne

Ta lekcja stwarza okazję do scharakteryzowania społeczeństwa dawnej Rzeczypospolitej. Warto zwrócić uwagę uczniów na to, że powinności i obowiązki chłopów wobec szlachty były prawnie usankcjonowane i tylko nieliczni wśród przedstawicieli stanu szlacheckiego dostrzegali niedolę chłopstwa. Można porównać życie na wsi, dawniej i dziś a także ustalić z uczniami, odwołując się do ich doświadczeń i obserwacji, jakie elementy życia na wsi są niezmiennie od wieków.

Tytuł:	Wisłą do Gdańska, czyli rzecz o gospodarce Polski w XVI w.
Opis skrócony:	Prześledzimy na mapie wiślany szlak handlowy. Poznamy pracę flisaków. Ustalimy przyczyny rozwoju i bogactwa Gdańska. Uzasadnimy, że Gdańsk był bardzo ważnym miastem dla Rzeczypospolitej. Dowiemy się też, które towary przyływały morzem do Gdańska, a które z kolei Europa chętnie kupowała od nas.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Gdańsk, Żuraw Gdański, spichlerz, flisak, folwark szlachecki
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	

Uwagi metodyczne

Jest to kolejna lekcja poświęcona wnikliwej analizie źródeł tekstowych i ikonograficznych. Warto wykorzystać obraz *Apoteoza Gdańska*. Na użytek lekcji stosujemy jego uproszczoną nazwę. To dobra okazja do ćwiczeń ze spostrzegawczości, ale przede wszystkim do wspólnego stawiania pytań i poszukiwania odpowiedzi. Można zaproponować uczniom wspólne ustalenie listy towarów i produktów, z których współcześnie słynie Polska. Proponuję skorzystanie z map w powszechnie dostępnych atlasach: mapa *Gospodarka Rzeczypospolitej w XVI w.* w Atlasie historycznym dla gimnazjów (PPWK, Warszawa 2001, s. 31.) lub mapa w Historycznym Atlasie Polski (Wyd. Baran i Suszyński, Kraków 1996, s. 96-97.).

Tytuł:	Panowie bracia, czyli rzecz o szlachcie polskiej
Opis skrócony:	Dowiemy się, co różniło polską szlachtę od innych stanów społecznych Rzeczypospolitej. Poznamy warstwy tego stanu i porozmawiamy o ubiorach oraz siedzibach szlachty.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	szlachcic, szlachta gołota, szlachta zagrodowa, średnia szlachta, magnateria, stan szlachecki, dwór, herb szlachecki

Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	90

Uwagi metodyczne

Tematyka tej lekcji zwykle interesuje uczniów. Lekcja służy dalszemu pogłębianiu umiejętności pracy uczniów ze źródłem tekstowym i ikonograficznym. Warto wspólnie zbudować, np. wykorzystując mapę mentalną, obraz życia polskiej szlachty. Należy przy tym podkreślić specyfikę i zróżnicowanie tego stanu społecznego. Lekcja może stać się przyczynkiem do zaciekawienia uczniów pochodzeniem ich nazwiska, rozbudzić zainteresowanie badawcze w obszarze dziejów własnej rodziny, choć takie ćwiczenia zawsze wymagają ostrożności i taktu ze strony nauczyciela.

Tytuł:	W Rzeczypospolitej szlacheckiej złotego wieku
Opis skrócony:	Dowiemy się, jak doszło do powstania sejmików ziemskich, gdzie je zwoływano i jakie sprawy były na nich omawiane. Poznamy kształt polskiego sejmu, a także prawa i obowiązki szlachty.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	sejmik, sejm walny, poseł, senator, instrukcja poselska
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60

Uwagi metodyczne

Tematyka lekcji stanowi kolejną okazję do kształtowania umiejętności wyszukiwania i selekcjonowania informacji w źródłach tekstowych, ikonograficznych i w przekazie multimedialnym. Obejrzenie krótkiego filmu uatrakcyjni zajęcia i stworzy okazję do podsumowania lekcji. Warto zastosować metodę burzy mózgów, służącą samodzielnemu i twórczemu opracowaniu listy spraw, którymi zajmowała się szlachta podczas obrad sejmu. Proponuję skorzystanie z map w powszechnie dostępnych atlasach, np. *Rzeczpospolita szlachecka* (w: *Atlas historyczny*. Szkoła podstawowa. Nowa Era, Warszawa 2012, s. 36.) lub *Rzeczpospolita szlachecka* (w: *Atlas historyczny*. Szkoła podstawowa. PPWK, Warszawa 1999, s. 18.)

Tytuł:	Na sejmie w Lublinie w 1569 roku
Opis skrócony:	Poznamy okoliczności zawarcia unii polsko-litewskiej na sejmie w Lublinie. Wskażemy ziemie litewskie przyłączone do Królestwa Polskiego. Ustalimy najważniejsze postanowienia unii lubelskiej.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	unia lubelska, Zygmunt II August, Rzeczpospolita Obojga Narodów, Lublin
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60

Uwagi metodyczne

Proponuję, by nauczyciel zwrócił uwagę uczniów na doniosłość wydarzenia politycznego jakim była unia lubelska. Warto podkreślić fakt, że Rzeczpospolita ostatnich Jagiellonów była największym państwem w Europie z niezwykle oryginalnym rozwiązaniem ustrojowym - silną demokracją szlachecką, formą niespotykaną w ówczesnej Europie. Można poszukać z uczniami analogii między Rzeczpospolitą Obojga Narodów a Unią Europejską. Proponuję skorzystanie z map w powszechnie dostępnych atlasach np. *Rzeczpospolita szlachecka* (Atlas historyczny. Szkoła podstawowa. Nowa Era, Warszawa 2012, s. 36.) lub *Rzeczpospolita szlachecka* (Atlas historyczny. Szkoła podstawowa. PPWK, Warszawa 1999, s. 18.).

Tytuł:	Rzeczpospolita Obojga Narodów państwem tolerancji religijnej
Opis skrócony:	Porozmawiamy o różnorodności wyznaniowej i kulturowej Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Zbierzemy argumenty potwierdzające wyjątkową pozycję Polski na tle innych państw ówczesnej Europy. W Rzeczypospolitej panowało wówczas równouprawnienie wszystkich religii i wyznań. W Europie był to okres wojen religijnych.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Rzeczpospolita Obojga Narodów, konfederacja warszawska, tolerancja religijna
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	

Uwagi metodyczne

Lekcja służy podkreśleniu wyjątkowej pozycji Rzeczypospolitej w Europie, państwa, w którym bez większych przeszkód współżyli ze sobą wyznawcy różnych religii i wyznań. Warto zwrócić uwagę, że obecna wówczas w Polsce tolerancja religijna wpłynęła na rozwój kultury i edukacji. Tematyka lekcji może posłużyć do budowania poczucia dumy i tożsamości narodowej. Lekcja posiada walory wychowawcze, uczy postawy tolerancji i otwartości na innych. Proponuję skorzystanie z map w powszechnie dostępnych atlasach np. *Złoty wiek Rzeczypospolitej* (Atlas historyczny. Gimnazjum. PPWK, Warszawa 2001, s. 36.) lub *Rzeczpospolita szlachecka* (Atlas historyczny. Szkoła podstawowa. Nowa Era, Warszawa 2012, s. 37.)

Tytuł:	Wielokulturowe społeczeństwo Rzeczypospolitej Obojga Narodów
Opis skrócony:	Poznamy główne religie i wyznania w Rzeczypospolitej XVI wieku, dowiemy się, w jakich regionach Rzeczypospolitej Obojga Narodów dominowała ludność katolicka, prawosławna, protestancka oraz gdzie głównie mieszkali żydzi i Tatarzy. Porozmawiamy o wielokulturowym dziedzictwie dawnej Polski, ustalimy, co przetrwało do naszych czasów.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Rzeczpospolita Obojga Narodów, unia brzeska, religie
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	

Uwagi metodyczne

Kolejna lekcja poświęcona fenomenowi Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Warto podkreślić bogactwo kulturowe, które nadal jest obecne w przestrzeni współczesnej Polski. Tematyka może stać się

inspiracją do poszukiwań śladów zarówno materialnych, jak i niematerialnych dawnej Polski podczas pobytu uczniów w ojczyźnie. Wspólne obejrzenie materiału multimedialnego będzie okazją do ciekawego podsumowania zajęć np. stworzenia przez uczniów mapy mentalnej – Dziedzictwo Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Temat związany jest z zagadnieniami religijnymi, dlatego wskazany jest szczególny obiektywizm i takt nauczyciela. Proponuję skorzystanie z map w powszechnie dostępnych atlasach.

Tytuł:	Jak szlachta króla wybierała?
Opis skrócony:	Porozmawiamy o wygaśnięciu dynastii Jagiellonów. Omówimy sytuację w Rzeczypospolitej po śmierci Zygmunta Augusta, poznamy zasady wyboru króla Polski przez szlachtę.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Zygmunt II August, bezkrólewie, wolna elekcja, Warszawa, pole elekcyjne
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	

Uwagi metodyczne

Proponuję zwrócić uwagę uczniów na wyzwania, przed którymi stanęła Rzeczpospolita po bezpotomnej śmierci Zygmunta Augusta. Ważne jest podkreślenie znaczenia roli całego stanu szlacheckiego podczas wyboru nowego króla. Proponuję zachęcić uczniów do zastanowienia się nad mocnymi i słabymi stronami wolnej elekcji stosując metodę SWOT, umożliwiającą analizę i ocenę wydarzenia omawianego na lekcji. Proponuję skorzystanie z map w powszechnie dostępnych atlasach.

Tytuł:	Henryk Walezy - pierwszy król elekcyjny
Opis skrócony:	Poznamy kandydatów do polskiego tronu w 1573 r. Ustalimy, co zadecydowało o wyborze Francuza Henryka Walezego na pierwszego elekcyjnego króla Polski. Poznamy obowiązki króla i prawa sejmu zapisane w artykułach henrykowskich. Porozmawiamy o przyczynach i okolicznościach ucieczki króla Henryka Walezego do Francji.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	wolna elekcja, artykuły henrykowskie, Henryk Walezy
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	

Uwagi metodyczne

Lekcja służy zrozumieniu mechanizmów wolnej elekcji – głównego instrumentu ustrojowego demokracji szlacheckiej w Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Warto podkreślić pozycję szlachty, która bacznie strzegła swoich przywilejów i praw, w tym również do tolerancji religijnej. Prawo wyboru króla przez ogół szlachty stało się formą bezpośredniego wpływu na losy państwa. Zachęcam do analizy dzieł malarskich. Zadanie to umożliwia kształtowanie spostrzegawczości uczniów, rozwija wyobraźnię historyczną i mobilizuje do aktywnego udziału w zajęciach.

Tytuł:	Jak Czarniecki do Poznania po szwedzkim zaborze, dla ojczyzny ratowania wrócim się przez morze
Opis skrócony:	Poznamy przyczyny i przebieg wojny polsko-szwedzkiej w latach 1655 - 1660. Odpowiemy na pytanie, dlaczego najazd Szwedów nazywany jest potopem, dowiemy się też o ważnym dla przebiegu wojny oblężeniu klasztoru na Jasnej Górze. Poznamy polskich bohaterów wojny ze Szwecją - Augustyna Kordeckiego i Stefana Czarnieckiego. Przedstawimy skutki wojny ze Szwecją.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	potop szwedzki, Jasna Góra, Częstochowa, Augustyn Kordecki, Stefan Czarniecki, Oliwa, Jan Kazimierz Waza, Rzeczpospolita Obojga Narodów
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60

Uwagi metodyczne

Kolejna lekcja poświęcona kształtowaniu umiejętności pracy z mapą, źródłem ikonograficznym i przekazem medialnym. Ważne, aby nauczyciel zwrócił szczególną uwagę uczniów na przebieg obrony Jasnej Góry oraz podkreślił wymiar moralny, religijny i wojskowy tego wydarzenia. Proponuję, wspólnie z uczniami, zbudować profil bohatera narodowego. Można ten temat wykorzystać do zastanowienia się nad cechami współczesnego patriotyzmu. Proponuję skorzystanie z map w powszechnie dostępnych atlasach.

Tytuł:	Zwycięstwo króla Jana III Sobieskiego pod Wiedniem w 1683 r.
Opis skrócony:	Poznamy przyczyny wyprawy króla Jana III Sobieskiego na Wiedeń, prześledzimy szlak wojsk Rzeczypospolitej. Ustalimy, co zadecydowało o zwycięstwie nad Turkami. Omówimy skutki wiktoria wiedeńskiej dla Europy.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Jan III Sobieski, Rzeczpospolita Obojga Narodów, odsiecz Wiednia, husaria, Chocim
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	

Uwagi metodyczne

Lekcja poświęcona jest wnikliwej analizie źródeł tekstowych i ikonograficznych. Dość obszerna prezentacja dzieł malarskich służy rozwijaniu wyobraźni historycznej uczniów. Warto podkreślić znaczenie zwycięstwa Jana III Sobieskiego nad armią turecką Kara Mustafy dla zachowania chrześcijańskiego oblicza Europy. Można zaryzykować rozważania alternatywne, np. *Jak zmieniłaby się Europa po zwycięstwie Imperium Osmańskiego?* Warto poszukać śladów wiktoria w przestrzeni współczesnego Wiednia, np. opowiedzieć historię szlachcica wojsk Jana Sobieskiego - Jerzego Kulczyckiego, założyciela pierwszej kawiarni, czy porozmawiać o śladach polskich na wzgórzu Kahlenberg.

Proponuję skorzystanie z map w powszechnie dostępnych atlasach np.: mapa *Polska za Jana III Sobieskiego* w Atlasie historycznym dla szkół podstawowych (PPWK, Warszawa, 1999, s. 22.) lub z mapy *Rzeczpospolita Jana III Sobieskiego* (Atlas historyczny, Nowa Era, Warszawa, 2012, s. 40.).

Tytuł:	U Sobieskich w Wilanowie
Opis skrócony:	Przedstawimy pałac w Wilanowie jako przykład architektury barokowej. Dowiemy się, że ta barokowa rezydencja nawiązywała do innych pałaców ówczesnych władców Francji. Ustalimy charakterystyczne cechy sztuki baroku. Dowiemy się, że pałac w Wilanowie jest materialnym dowodem niezwykle rzadko spotykanej w kręgach królewskich miłości małżeńskiej i rodzicielskiej.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Rzeczpospolita Obojga Narodów, Jan III Sobieski, królowa Maria Kazimiera Sobieska, barok, pałac w Wilanowie
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60

Uwagi metodyczne

Lekcja poświęcona jest poznaniu architektury baroku na przykładzie pałacu w Wilanowie. Warto zachęcić uczniów do wyszukiwania elementów detali architektonicznych typowych dla tego stylu. Analiza źródeł ikonograficznych powinna uwrażliwić uczniów na estetykę baroku. Nauczyciel może zachęcić uczniów do poszukiwań budowli barokowych w miejscu ich pobytu. Koniecznie należy pokazać uczniom niezwykle funkcjonalną i kształcącą stronę internetową Muzeum w Wilanowie: <http://www.wilanow-palac.art.pl/>

Strona internetowa Muzeum w Wilanowie może posłużyć do odbycia wraz z uczniami wirtualnej wędrowki po dowolnie opracowanej trasie zwiedzania.

Tytuł:	Rzeczpospolita pod rządami Sasów
Opis skrócony:	Poznamy sąsiadów Rzeczypospolitej w pierwszej połowie XVIII wieku. Przybliżymy postaci królów Polski z dynastii Wettinów. Dowiemy się, jakie związki łączyły Rzeczpospolitą z Saksonią.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Saksonia, Rzeczpospolita Obojga Narodów, August II, August III, Order Orła Białego
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	

Uwagi metodyczne

Lekcja o Wettinach służy przybliżeniu postaci królów saskich na tronie polskim, którzy w naszej historiografii nie cieszyli się popularnością. Lata panowania Wettinów są oznaką zbliżającego się upadku Rzeczypospolitej. Warto zatem, dla pełnego obrazu, wskazać uczniom osiągnięcia Sasów w dziedzinie kultury i sztuki. Proponuję skorzystać z map w powszechnie dostępnych atlasach szkolnych.

Tytuł:	Czasy saskie
Opis skrócony:	Dowiemy się o wzroście znaczenia państw sąsiadujących z Polską. Poznamy przyczyny i przejawy osłabienia Rzeczypospolitej za panowania Sasów.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz

Hasła treści	Rzeczpospolita Obojga Narodów, August II, August III, Prusy, Austria, Rosja, czasy saskie
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60

Uwagi metodyczne

Proponuję przedstawienie uczniom wzrostu siły i znaczenia Rosji, Prus i Austrii, przy jednoczesnym osłabianiu Rzeczypospolitej. Warto podkreślić, że Polska w XVIII wieku wyraźnie traciła swoją pozycję na arenie międzynarodowej i popadała w permanentny kryzys suwerenności. Proponuję wyodrębnić czynniki zewnętrzne i wewnętrzne. Można dokonać porównania unii lubelskiej i Rzeczypospolitej w XVI wieku z unią polsko-saską w XVIII wieku. Proponowane zadanie domowe zachęca do kreatywnych i oryginalnych rozwiązań. Zachęcam do korzystania z map w powszechnie dostępnych atlasach szkolnych.

Tytuł:	Warszawa za Stanisława Augusta Poniatowskiego
Opis skrócony:	Poznamy zasługi króla Stanisława Augusta Poniatowskiego dla rozwoju polskiej kultury, wskażemy budowle Warszawy, które powstały za panowania „króla Stasia”, dowiemy się jak wyglądała Warszawa pod koniec XVIII wieku.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Stanisław August Poniatowski, Warszawa. Zamek Królewski, Łazienki Królewskie, obiady czwartkowe, Canaletto
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	

Uwagi metodyczne

Lekcja przybliży uczniom postać króla Stanisława Augusta Poniatowskiego oraz jego mecenat w dziedzinie kultury, nauki i sztuki. Wpływ, jaki wywarł na kulturę polską w drugiej połowie XVIII wieku sprawił, że okres ten nazwany został czasami stanisławowskimi. Warto, na bazie przedstawionej ikonografii i materiału medialnego, odbyć z uczniami podróż w czasie do XVIII-wiecznej Warszawy. Warto, aby nauczyciel podkreślił wysiłek Polaków włożony w odbudowę licznych obiektów z tego okresu w czasach powojennych, po zniszczeniach II wojny światowej.

Tytuł:	Komisja Edukacji Narodowej
Opis skrócony:	Poznamy okoliczności powstania Komisji Edukacji Narodowej i dowiemy się, jakie zmiany w nauczaniu wprowadziła ta instytucja. Dowiemy się, jakimi cechami powinien legitymować się obywatel Rzeczypospolitej w dobie oświecenia.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Komisja Edukacji Narodowej, Hugo Kołłątaj, Grzegorz Piramowicz, Medal Komisji Edukacji Narodowej
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45

Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	

Uwagi metodyczne

Lekcja ma podkreślić znaczenie reform Komisji Edukacji Narodowej dla kształtowania wzorca nowoczesnego człowieka i odpowiedzialnego za losy państwa obywatela. Warto podkreślić spuściznę KEN w dziejach szkolnictwa polskiego doby rozbiorów czy II Rzeczypospolitej. Proponuję, wspólnie z uczniami porównać szkołę w dawnej Polsce ze współczesną edukacją. Poszukajcie podobieństw i różnic. Lekcja stwarza właściwą sytuację do rozważań na temat wagi kształcenia historycznego i wychowania patriotycznego. Proponuję skorzystanie z map w powszechnie dostępnych atlasach.

Tytuł:	Tadeusz Rejtan – jeden przeciw wszystkim, czyli rzecz o I rozbiórce Polski
Opis skrócony:	Poznamy okoliczności I rozbioru Polski, dowiemy się, które obszary państwa polskiego zajęły Rosja, Austria i Prusy. Porozmawiamy o symbolicznym i dramatycznym geście Tadeusza Rejtana w obronie suwerenności Polski.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Rosja, Prusy, Austria, rozbiory Polski, Tadeusz Rejtan
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	

Uwagi metodyczne

Problematyka rozbiorów i utraty niepodległości Polski zwykle sprawia dużo trudności uczniom. Dlatego warto skupić się na omówieniu złożonego procesu upadku Rzeczypospolitej, zarówno w sprawach wewnętrznych, jak i na arenie międzynarodowej. Niewątpliwie, należy wskazać próby ratowania suwerenności Polski w wymiarze zbiorowym (konfederacja barska), jak i jednostkowym (Tadeusz Rejtan). Proponuję skorzystanie z map w powszechnie dostępnych atlasach.

Tytuł:	„Wiwat maj, trzeci maj, dla Polaków błogi raj!” – Konstytucja 3 maja
Opis skrócony:	Dowiemy się gdzie i w jakich okolicznościach została uchwalona pierwsza w Europie, a druga na świecie, ustawa zasadnicza - Konstytucja 3 maja 1791 r. Porozmawiamy o zmianach, które wprowadzała Ustawa Rządowa oraz o jej znaczeniu dla wielu pokoleń Polaków.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	I rozbiór Polski, Sejm Wielki, Ustawa Rządowa, Konstytucja 3 maja, Zamek Królewski, Stanisław August Poniatowski, Hugo Kołłątaj, Julian Ursyn Niemcewicz
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	

Uwagi metodyczne

Lekcja poświęcona jest wnikliwej analizie źródła ikonograficznego. Zadanie to pokazuje, jak wiele informacji można zdobyć szczegółowo analizując dzieło malarskie. Warto porozmawiać z uczniami o spuściznie dzieła reformatorskiego, jakim była Konstytucja 3 maja, o jej znaczeniu dla wielu

następnych pokoleń Polaków. Lekcja może stać się przyczynkiem do dyskusji na temat współczesnego patriotyzmu i poczucia dumy narodowej.

Tytuł:	Powstanie kościuszkowskie
Opis skrócony:	Porozmawiamy o sytuacji Rzeczypospolitej po II rozbiórce, dowiemy się, że powstanie dowodzone przez Tadeusza Kościuszkę było ostatnią próbą ratowania suwerenności gasnącej Polski, poznamy przebieg największych bitew insurekcji kościuszkowskiej, ocenimy też postawę Tadeusza Kościuszki.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Tadeusz Kościuszko, naczelnik powstania, insurekcja, kosynierzy
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	

Uwagi metodyczne

Lekcja poświęcona jest przede wszystkim wnikliwej analizie mapy. Uczniowie powinni poprawnie przedstawić proces utraty ziem Rzeczypospolitej w kolejnych rozbiorach oraz właściwie omówić przebieg i zasięg powstania kościuszkowskiego. Warto porozmawiać z uczniami o poświęceniu i heroizmie wielu Polaków, którzy podjęli ostatnią próbę ratowania ojczyzny. Szczególnie zachęcam do przybliżenia uczniom postaci Tadeusza Kościuszki. Proponuję skorzystanie z map w powszechnie dostępnych atlasach.

Tytuł:	Upadek I Rzeczypospolitej
Opis skrócony:	Poznamy okoliczności trzeciego rozbioru Polski, zastanowimy się nad przyczynami upadku I Rzeczypospolitej, dowiemy się, jakimi motywami kierowały się państwa zaborcze dokonując likwidacji państwa polskiego.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	rozbiory, traktat, abdykacja, Stanisław August Poniatowski
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	

Uwagi metodyczne

Lekcja poświęcona podsumowaniu tematów poświęconych upadkowi Rzeczypospolitej. Warto zastosować metodę metaplanu, zastanowić się wspólnie z uczniami nad przyczynami upadku Polski. Proponuję skorzystanie z map w powszechnie dostępnych atlasach.

Tytuł:	„Jeszcze Polska nie umarła...” - walka o wolność u boku Napoleona Bonapartego
Opis skrócony:	Poznamy przyczyny utworzenia Legionów Polskich we Włoszech. Porozmawiamy o zasługach Jana Henryka Dąbrowskiego i Józefa Wybickiego. Dowiemy się, w jakich okolicznościach powstała Pieśń Legionów Polskich. Przedstawimy losy żołnierzy generała Jana Henryka Dąbrowskiego.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz

Hasła treści	Napoleon Bonaparte, Jan Henryk Dąbrowski, Józef Wybicki, Legiony Polskie, Mazurek Dąbrowskiego
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	

Uwagi metodyczne

Problematyka lekcji, obok walorów poznawczych, pozwala na dyskusję z uczniami o postawach, marzeniach i nadziejach Polaków w czasie niewoli narodowej. Warto zachęcić uczniów do opanowania słów hymnu narodowego oraz uwrażliwić na okazywanie szacunku i powagi wobec polskich symboli narodowych. Proponuję skorzystanie z map w powszechnie dostępnych atlasach.

Tytuł:	„Bóg mi powierzył honor Polaków, Bogu go tylko oddam” - książkę Józef Poniatowski
Opis skrócony:	Porozmawiamy o okolicznościach utworzenia Księstwa Warszawskiego. Ustalimy, czym dla Polaków było Księstwo Warszawskie. Wykażemy bohaterską postawę księcia Józefa Poniatowskiego i jego gotowość do poświęcenia dla sprawy polskiej.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Napoleon Bonaparte, Księstwo Warszawskie, książkę Józef Poniatowski
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	

Uwagi metodyczne

Jest to lekcja, podczas której uczniowie po raz kolejny spotykają się z problematyką walki Polaków o niepodległość. Warto z uczniami zastanowić się nad przyczynami opowiedzenia się większości Polaków po stronie Napoleona, a także postawić pytanie o stosunek Napoleona do Polaków i sprawy polskiej. Lekcja może stać się przyczynkiem do dyskusji o honorze, odwadze, odpowiedzialności i o granicach poświęcenia. Proponuję skorzystanie z map w powszechnie dostępnych atlasach.

Tytuł:	Noc Listopadowa, czyli romantyczny zryw Polaków w 1830 roku
Opis skrócony:	Omówimy sytuację w Królestwie Polskim. Ustalimy przyczyny oporu Polaków wobec rządów Mikołaja I cara Rosji. Poznamy przebieg Nocy Listopadowej.
Autor(rzy):	Małgorzata Soczewicz
Hasła treści	Królestwo Polskie, Noc Listopadowa, Warszawa, powstanie listopadowe, Piotr Wysocki, Belweder
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60

Uwagi metodyczne

Lekcja poświęcona wnikliwej analizie źródeł tekstowych. Wybór przytoczonych fragmentów może stać się przyczynkiem do zrozumienia przyczyn trudnej decyzji spiskowców oraz opisanie dynamizmu działań podczas Nocy Listopadowej. Warto zwrócić uwagę uczniów na odmienne postawy Polaków

wobec tych wydarzeń i wskazać szczególną rolę ludności cywilnej Warszawy. Lekcja jest okazją do poznania ważnych dla historii Warszawy i Polski obiektów, np. Belwederu, Arsenалу, ulicy Krakowskie Przedmieście. Proponuję skorzystanie z map w powszechnie dostępnych atlasach.
